

Agricultural Policies in OECD Countries: Monitoring and Evaluation 2005

Summary in Polish

Polityka rolna w krajach OECD: monitoring i ocena — wydanie 2005

Podsumowanie w języku polskim

STRESZCZENIE

Od późnych lat 90. poziom pomocy udzielanej producentom na całym obszarze OECD nie uległ większym zmianom. Spadł on z 37% wpływów gospodarstw rolnych w latach 1986–1988 do 30% w latach 2002–2004, jednak taki poziom pomocy po raz pierwszy osiągnięto siedem lat temu (1995–1997). Roczne wahania poziomu pomocy odzwierciedlają głównie działania ograniczające wpływ zmian cen w handlu międzynarodowym na ceny na rynkach krajowych. Reforma polityki koncentrowała się na zmianie sposobu udzielania pomocy producentom, przy czym odnotowano znaczący odwrót od środków związanych z produkcją. Podczas gdy ten kierunek zmian może utrzymać się w nadchodzących latach, w większości krajów środki związane z produkcją nadal przeważają w pomocy udzielanej producentom. Zachęca to do większej produkcji, niekorzystnie wpływa na handel oraz powoduje spadek światowych cen produktów rolnych. Ponadto, dotychczas reformy nie miały praktycznie żadnego wpływu na niektóre sektory produktów, w związku z czym istnieje pilna potrzeba zajęcia się tą niekorzystną sytuacją. Mimo odrotu od pomocy związanej z produkcją nastąpiło jedynie bardzo niewielkie przesunięcie nacisku na działania ukierunkowane na konkretne cele i beneficjentów. Konieczne jest podjęcie dalszych starań w celu zapewnienia większej przejrzystości prowadzonych działań, dostosowania ich do konkretnych celów oraz nadania im większej elastyczności w reagowaniu na zmieniające się priorytety.

Sektor rolny w krajach OECD nadal korzysta z rozbudowanej pomocy, przy czym widoczne są znaczące różnice między krajami.

Szacuje się, że w roku 2004 wysokość pomocy udzielanej producentom na całym obszarze OECD wyniosła 279 mld USD lub 226 mld EUR. Środki pomocowe, określane procentowo według wskaźnika PSE (*Producer Support Estimate* — szacunkowa wartość wsparcia producentów), stanowiły 30% wpływów gospodarstw rolnych, tj. utrzymywały się na takim samym poziomie, jak w roku 2003. W 2004 r. całkowity poziom pomocy udzielanej sektorowi rolnemu wyniósł 1,2% PKB państw OECD, włączając w to pomoc w zakresie ogólnych usług dla rolnictwa, takich jak badania, infrastruktura, kontrole, wprowadzanie na rynek oraz promocja.

Na obszarze OECD pomoc udzielana producentom w latach 2002–2004 stanowiła mniej niż 5% wpływów gospodarstw rolnych w Australii i Nowej Zelandii. Wynosiła średnio około 20% w Kanadzie, Meksyku i Stanach Zjednoczonych, a 25% w Turcji. Poziom pomocy na obszarze Unii Europejskiej (UE)¹ wyniósł 34% i przewyższał średni poziom na obszarze OECD, tj. 30%. Pomoc udzielana producentom w Japonii i Korei stanowiła średnio około 60%, zaś w Islandii, Norwegii i Szwajcarii około 70% wpływów gospodarstw rolnych.

Od lat 1986–1988 w większości krajów odnotowano spadek poziomu pomocy udzielanej producentom. Na stałym poziomie utrzymała się ona w Norwegii, natomiast w Turcji wzrosła. Największy spadek poziomu pomocy udzielanej producentom odnotowano w Kanadzie, znaczący nastąpił także w Meksyku (od lat 1991–1993) i w Nowej Zelandii. Spośród krajów o najwyższym poziomie pomocy największy spadek odnotowano w Szwajcarii. Całkowity poziom pomocy dla sektora rolnego na obszarze OECD obniżył się z 2,3% do 1,2% PKB w latach 1986–1988 i 2002–2004. Tendencja ta jest podobna we wszystkich krajach OECD z wyjątkiem Turcji, gdzie udział całkowitej pomocy dla sektora rolnego w PKB zwiększył się, odzwierciedlając m.in. poziom i wzrost PKB.

Podjęto większe starania w kontekście zmiany sposobu świadczenia pomocy producentom, jednak reformy w niektórych sektorach nie były daleko posunięte.

Udział form pomocy najbardziej zniekształcających produkcję i handel — związanych z produkcją i nakładami — obniżył się z 91% pomocy udzielanej producentom w latach 1986–1988 do około 74% w latach 2002–2004. Na spadek pomocy związanej z produkcją wskazuje także zmniejszenie się różnicy między cenami producentów a cenami granicznymi. W latach 1986–1988 średnia cena producenta na całym obszarze OECD była o 60% wyższa od ceny granicznej. Do lat 2002–2004 różnica ta zmniejszyła się do 30%. Największe zmniejszenie było obserwowane w Szwajcarii, krajach Unii Europejskiej oraz Norwegii, tj. w państwach, w których

---

¹ Od 2004 r. wielkość pomocy jest obliczana dla 25 państw UE. Sześć państw członkowskich UE niebędących państwami OECD (tj. Cypr, Estonia, Łotwa, Litwa, Malta i Słowenia) ujęto przy obliczeniach poziomu pomocy dla 25 państw UE, jednak nie uwzględniono ich w całkowitym poziomie pomocy OECD.

poziom pomocy przekracza średni poziom OECD. Największa redukcja różnicy nastąpiła przed końcem lat 90. Ograniczenie tych form pomocy nastąpiło wraz ze wzrostem płatności opartych na wielkości obszaru i liczbie zwierząt lub na historycznych uprawnieniach, które ograniczyły wpływ na wielkość wpływów gospodarstw rolnych. Niektóre płatności były związane z warunkami zgodności.

W latach 1986–1988 i 2002–2004 różnice w poziomie pomocy dla poszczególnych grup towarów zmniejszyły się we wszystkich krajach, przy czym najmniejszy spadek nastąpił w państwach UE, Japonii i Korei, zaś największy w Kanadzie i Szwajcarii. Największy spadek poziomu i ulepszenia w strukturze udzielanej pomocy miały miejsce w sektorach mięsa baraniego i zbóż (z wyjątkiem ryżu). Cukier, ryż i mleko są nadal najbardziej wspieranymi produktami.

Poszerzenie UE okazało się ważnym procesem zarówno dla starych, jak i nowych państw członkowskich.

W dniu 1 maja 2004 r. do Unii Europejskiej przystąpiło dziesięć nowych państw członkowskich, w tym cztery państwa OECD, tj. Czechy, Węgry, Polska i Słowacja. Już w związku z traktatami przedakcesyjnymi doszło do zwiększenia obrotu handlowego między 25 państwami UE, oczekuje się więc, że po przystąpieniu do UE nowych państw tendencja ta będzie się utrzymywać. Kraje znajdujące się poza obszarem poszerzonej Unii są ważnymi źródłami importowymi dla dziesięciu nowych państw członkowskich jedynie w sektorze zbóż. W nowych państwach członkowskich proces akcesyjny spowodował postępujący wzrost poziomu pomocy zarówno dla producentów, jak i ogólnych usług dla rolnictwa. Mimo to poziom pomocy udzielanej producentom w nowych państwach członkowskich pozostaje niższy niż w krajach UE15. W związku z tym szacuje się, że poszerzenie UE obniżyło poziom pomocy udzielanej producentom na obszarze UE o jeden punkt procentowy.

Podjęto decyzje dotyczące wdrożenia systemu jednolitych płatności.

W ramach reformy CAP z 2003 r. większość krajów UE15 podjęło decyzję o rozpoczęciu procesu wdrażania systemu jednolitych płatności w 2005 r., zaś pozostałe kraje (Finlandia, Francja, Grecja, Niemcy, Włochy, Szwecja, Irlandia, Włochy, Luksemburg i Zjednoczone Królestwo) rozpoczną ten proces w roku 2006. Niemcy, Irlandia, Włochy, Luksemburg i Zjednoczone Królestwo zdecydowały się na maksymalne, zaś Francja na minimalne wykorzystanie przepisu dotyczącego oddzielenia płatności bezpośrednich od produkcji, ujętego w systemie jednolitych płatności. Większość krajów oprze jednolite płatności na uprawnieniach historycznych na poziomie gospodarstwa, przy czym Dania, Finlandia, Niemcy, Luksemburg, Szwecja oraz Zjednoczone Królestwo będą korzystać zarówno z historycznych uprawnień na poziomie gospodarstwa, jak i z płatności regionalnych. Nowe państwa członkowskie, z wyjątkiem Malty i Słowenii, w 2004 r. wdrożyły system jednolitej płatności obszarowej (SAPS), wprowadzając jednolite stawki (wynoszące średnio 48 EUR na hektar w ośmiu państwach członkowskich) dla całego obszaru rolniczego, przy czym wszystkie dziesięć

państw zapewniło płatności wyrównawcze. Przyczyniły się one do zwiększenia dochodów z rolnictwa we wszystkich nowych państwach członkowskich z wyjątkiem Cypru, Malty i Słowenii. Po zakończeniu fazy przejściowej SAPS nowe państwa członkowskie wdrożą system jednolitych płatności na podstawie modelu regionalnego.

W 2004 r. doszło do innych znaczących zmian w programach pomocowych.

W Stanach Zjednoczonych niższe ceny zbóż spowodowały znaczący wzrost pomocy świadczonej w ramach programów pożyczek marketingowych i dopłat wyrównawczych. Unia Europejska zdecydowała, że związane z produktami płatności za oliwę, chmiel, bawełnę i tytoń będą włączane do systemu jednolitych płatności stopniowo od 2006 r. (w przypadku chmielu od 2005 r.). Kanadyjski program stabilizacji dochodów w rolnictwie zastąpił kilka środków wsparcia dochodów, zaś we Francji, Włoszech, Korei i Hiszpanii rozszerzono programy ubezpieczeniowe. Kilka państw obniżyło podatki lub zaoferowało dotacje, aby zrekompensować podwyżki cen paliw. Nadzwyczajne dopłaty związane z klęskami żywiołowymi przyznawane były w wielu państwach.

Ważnym elementem szwajcarskiego programu AP 2004–2007 jest stopniowe zniesienie kwot mlecznych. Stany Zjednoczone ogłosiły zniesienie kwot tytoniowych od 2005 r., zastępując je dziesięcioletnią płatnością na wykup kwoty. Wprowadzono większą elastyczność do systemu regulacji produkcji ryżu w Japonii, gdzie zakupów rządowych dokonuje się obecnie w drodze przetargów, a nie po ustalonych cenach. Norwegia zwiększyła możliwości handlu prywatnego w odniesieniu do kwot mlecznych.

Nadal opracowuje się programy ochrony środowiska rolnego oraz bezpieczeństwa żywności.

Australia, Kanada, Meksyk oraz Stany Zjednoczone wprowadziły środki mające na celu poprawę przydzielania i/lub wykorzystania wody. Norwegia ustanowiła program ramowy w celu lepszej koordynacji oraz ukierunkowania płatności na ochronę środowiska rolnego. Warunki wzajemnej zgodności w zakresie ochrony środowiska nałożone w odniesieniu do płatności pomocowych zaczęły obowiązywać na obszarze UE i zostały wprowadzone w Japonii. Dania i Norwegia zwiększyły podatki od zanieczyszczeń rolniczych. Kilka państw wdrożyło systemy śledzenia, w tym genetycznie zmodyfikowanych organizmów, lub dokonało zmian w przepisach żywnościowych i zrestrukturyzowało odnośną administrację.

Porozumienia handlowe oraz dyskusje panelowe WTO na temat rolnictwa wpłyną na proces reform.

W 2004 r. prawie wszystkie państwa OECD kończyły bądź rozpoczynały wdrażanie dwustronnych lub regionalnych porozumień handlowych. Produkty wrażliwe, zazwyczaj zawierające składniki rolne, często są zwalniane z zobowiązań w zakresie liberalizacji. Negocjacje handlowe w ramach Rundy Rozwojowej Doha (Doha Development Agenda — DDA), które utknęły w martwym punkcie we wrześniu 2003 r., zostały

wznowione w roku 2004. Poczyniono postępy w określeniu ram dla sektora rolnictwa, jednak w dalszym ciągu wiele istotnych szczegółów musi zostać wynegocjowanych. Podczas gdy porozumienia dwustronne/regionalne mogą spowodować pewne zmiany polityki, to na poziomie wielostronnym konieczny jest postęp w celu ożywienia procesu reform rolnych.

W 2004 r. prawie wszystkie państwa OECD kończyły bądź rozpoczynały wdrażanie dwustronnych lub regionalnych porozumień handlowych. Produkty wrażliwe, zazwyczaj zawierające składniki rolne, często zwalniane są z zobowiązań w zakresie liberalizacji. Negocjacje handlowe w ramach Rundy Rozwojowej Doha (Doha Development Agenda — DDA), które utknęły w martwym punkcie we wrześniu 2003 r., zostały wznowione w 2004 r. Poczyniono postępy w określeniu ram dla sektora rolnictwa, jednak w dalszym ciągu wiele istotnych szczegółów musi zostać wynegocjowanych. Podczas gdy porozumienia dwustronne/regionalne mogą spowodować pewne zmiany polityki, to na poziomie wielostronnym konieczny jest postęp w celu ożywienia procesu reform rolnych.

© OECD 2005

Niniejsze podsumowanie nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

Kopiowanie niniejszego podsumowania jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.

Wielojęzyczne podsumowania są tłumaczeniami fragmentów dokumentów OECD, pierwotnie opublikowanych w językach angielskim i francuskim.

**Są one dostępne bezpłatnie w internetowej księgarni OECD:
www.oecd.org/bookshop/**

Dokładniejsze informacje można uzyskać, kontaktując się z Działem Praw Autorskich i Tłumaczeń w Dyrektoracie do Spraw Publicznych i Komunikacji:

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Zachęcamy do odwiedzania naszej strony internetowej: www.oecd.org/rights/

